

1 Ce înseamnă conceptele „întreținere” și „obligație de întreținere” în practică? Care sunt categoriile de persoane care trebuie să plătească indemnizație de întreținere unei alte persoane?

Obligația legală de întreținere este îndatorirea impusă de lege unei persoane de a acorda altei persoane mijloacele necesare traiului inclusiv satisfacerea nevoilor spirituale, precum și – în cazul obligației de întreținere a părinților față de copiii lor minori – mijloacele pentru educarea, învățătura și pregătirea lor profesională.

Obligația de întreținere există între soț și soție, rudele în linie dreaptă, între frați și surori, precum și între celelalte persoane anume prevăzute de lege (art. 516 din Codul civil).

Obligația de întreținere există între foștii soți (art. 398 din Codul civil). Aceasta nu trebuie confundată cu prestația compensatorie și despăgubirile.

Soțul care a contribuit la întreținerea copilului celuilalt soț este obligat să presteze întreținere copilului cât timp acesta este minor, însă numai dacă părinții săi firești au murit, sunt dispăruți ori sunt în nevoie (art. 517 alin. 1 din Codul civil). La rândul său, copilul poate fi obligat să dea întreținere celui care l-a întreținut astfel timp de 10 ani (art. 517 alin. 2 din Codul civil).

Moștenitorii persoanei obligate la întreținerea unui minor sau care i-a dat întreținere fără a avea obligația legală sunt ținuți, în măsura valorii bunurilor moștenite, să continue întreținerea, dacă părinții minorului au murit, sunt dispăruți sau sunt în nevoie, însă numai cât timp cel întreținut este minor.

2 Până la ce vârstă poate beneficia un copil de indemnizație de întreținere? Normele în materie de întreținere în cazul minorilor sunt diferite de cele aplicabile adulților?

Obligația de întreținere dintre părinți și copii este reglementată de art. 499 și art. 525 din Codul civil. Minorul care cere întreținere de la părinții săi se află în nevoie dacă nu se poate întreține din munca sa, chiar dacă ar avea bunuri. Cu toate acestea, în cazul în care părinții n-ar putea presta întreținerea fără a-și primejdui propria lor existență, instanța de tutelă poate încuviința ca întreținerea să se asigure prin valorificarea bunurilor pe care acesta le are, cu excepția celor de strictă necesitate.

Părinții sunt obligați să îl întrețină pe copilul devenit major (de regulă la 18 ani), dacă se află în continuarea studiilor, până la terminarea acestora, dar fără a depăși vârsta de 26 de ani.

3 Trebuie să mă adresez unei autorități sau unei instanțe pentru a obține indemnizația de întreținere? Care sunt principalele elemente ale procedurii?

Reclamantul-creditor trebuie să se adreseze instanței judecătorești competente de la domiciliul său sau al părâtului-debitor. Cererea de chemare în judecată pentru stabilirea pensiei de întreținere se poate formula fie separat, fie în cadrul acțiunilor de divorț, de stabilire a paternității, de exercitare a autorității părintești asupra copiilor minori sau de stabilire a domiciliului minorilor. Prin ordonanță președințială, instanța poate dispune măsuri provizorii valabile doar până la soluționarea procesului de fond privind desfacerea căsătoriei. Judecata în primă instanță cuprinde mai multe etape. În etapa scrisă sunt depuse cererea de chemare în judecată, întâmpinarea, cererea reconvențională; se pot lua măsuri asigurătorii precum sechestrul sau poprirea; părțile sunt citate și le sunt comunicate actele de procedură. Etapa dezbaterilor cuprinde ședința de judecată, în cadrul căreia se pot ridica excepțiile procesuale și se pot administra probe. Ulterior, urmează etapa deliberării și apoi se pronunță hotărârea judecătorească.

În cazul divorțului prin acordul soților, care poate fi constatată de notarul public, soții pot conveni asupra tuturor aspectelor accesorii divorțului, inclusiv stabilirea contribuției părinților la cheltuielile de creștere, educare, învățatură și pregătire profesională a copiilor.

4 Cererea poate fi depusă în numele unei rude (în caz afirmativ, până la ce grad) sau al unui copil?

În principiu, reprezentarea părților în cadrul proceselor privind pensia de întreținere este posibilă. Totuși, dacă se solicită pensie de întreținere în cadrul procesului de divorț, în cererea de divorț reprezentarea soților nu este posibilă decât în anumite situații expres prevăzute (art. 920 din Codul de procedură civilă).

Dacă se solicită separat stabilirea/majorarea/reducerea pensiei de întreținere, părțile pot fi reprezentate convențional, prin avocat sau printr-un alt mandatar, însă, în acest caz, mandatarul neavocat nu poate formula concluzii verbale în proces. Minorul este reprezentat de reprezentantul său legal (părintele sau, în mod excepțional, o altă persoană care exercită autoritatea părintească). După majorat, acțiunea se formulează de copil, în nume propriu.

5 Dacă intenționez să inițiez o acțiune în justiție, cum pot afla care este instanța competentă?

Determinarea instanței competente teritorial (fie de la domiciliul părâtului-debitor, fie de la domiciliul reclamantului-creditor) se poate face prin intermediul atlasului judiciar român care este publicat pe pagina de internet a Ministerului Justiției, la portalul instanțelor de judecată

<http://portal.just.ro/SitePages/acasa.aspx>.

6 Ca reclamant, trebuie să folosesc un intermediar pentru a iniția o acțiune în justiție (de exemplu, un avocat, o autoritate centrală sau locală etc.)? În caz negativ, ce procedură se aplică?

Nu, deoarece reprezentarea și asistarea prin avocat nu sunt obligatorii.

7 Trebuie să plătesc taxe judiciare pentru inițierea unei acțiuni în justiție? În caz afirmativ, care este nivelul acestor taxe? Dacă mijloacele mele financiare sunt insuficiente, pot beneficia de asistență juridică pentru a suporta cheltuielile de judecată?

Cererea pentru stabilirea sau modificarea pensiei de întreținere este scutită de plata taxei de timbru. Costuri presupune asistarea sau reprezentarea prin avocat, însă acestea nu sunt obligatorii. Dacă veniturile sunt insuficiente partea interesată poate solicita acordarea ajutorului public judiciar sub forma suportării onorariului avocatului sau a altor costuri pe care le presupune procesul.

8 Ce tip de indemnizație de întreținere îmi poate acorda instanța? Cum se calculează cuantumul indemnizației de întreținere? Se poate modifica hotărârea instanței în cazul în care intervin schimbări privind costurile legate de trai sau circumstanțele familiale? În caz afirmativ, în ce mod se poate modifica hotărârea instanței (de exemplu, există un sistem automat de indexare)?

Întreținerea este datorată potrivit cu nevoia celui care o cere și cu mijloacele celui care urmează a o plăti. Întreținerea se execută în principiu în natură, prin asigurarea celor necesare traiului. Totuși, în practică, în majoritatea situațiilor, instanțele stabilesc pensia de întreținere în bani, fie într-o sumă fixă, fie într-o cotă procentuală din venitul lunar al debitorului. (art.530 din Codul Civil). Pensia de întreținere stabilită într-o sumă fixă se indexează de drept, trimestrial, în funcție de rata inflației.

Când întreținerea este datorată de părinte, ea se stabilește până la o pătrime din venitul său lunar net pentru un copil, o treime pentru 2 copii și o jumătate pentru 3 sau mai mulți copii. Cuantumul întreținerii datorate copiilor, împreună cu întreținerea datorată altor persoane, potrivit legii, nu poate depăși jumătate din venitul net lunar al celui obligat (art. 529 din Codul civil).

Dacă se ivește o schimbare în ceea ce privește mijloacele celui care prestează întreținerea și nevoia celui care o primește, instanța de tutelă, potrivit împrejurărilor, poate mări sau micșora pensia de întreținere sau poate hotărî încetarea plății ei, în cadrul unei noi acțiuni (art. 531 din Codul civil).

9 În ce mod și cui se plătește indemnizația de întreținere?

Obligația de întreținere se execută în natură, prin asigurarea celor necesare traiului și, după caz, a cheltuielilor pentru educare, învățatură și pregătire profesională (art. 530 din Codul civil). Dacă obligația de întreținere nu se execută de bunăvoie, în natură, instanța de tutelă dispune executarea ei prin plata unei pensii de întreținere, stabilită în bani. Pensia de întreținere se poate stabili sub forma unei sume fixe sau într-o cotă procentuală din venitul net lunar al celui care datorează întreținere.

Pensia de întreținere se plătește în rate periodice, la termenele convenite de părți sau, în lipsa acordului lor, la cele stabilite prin hotărâre judecătorească. Părțile pot conveni sau, dacă sunt motive temeinice, instanța de tutelă poate hotărî ca întreținerea să se execute prin plata anticipată a unei sume globale care să acopere nevoile de întreținere ale celui îndreptățit pe o perioadă mai îndelungată sau pe întreaga perioadă în care se datorează întreținerea, în măsura în care debitorul întreținerii are mijloacele necesare acoperirii acestei obligații (art. 533 din Codul civil).

Pensia de întreținere stabilită în favoarea minorului se plătește reprezentantului legal al acestuia.

10 Dacă persoana vizată (debitorul) nu plătește de bună voie indemnizația de întreținere, ce măsuri pot fi luate pentru a-l determina să plătească?

Deoarece în majoritatea situațiilor pensia de întreținere se stabilește în bani, cea mai frecventă modalitate de executare silită o reprezintă poprirea salariului (veniturilor lunare). Mai puțin frecvente sunt măsurile de executare silită prin vânzarea silită a bunurilor mobile și imobile ale debitorului.

11 Vă rugăm să descrieți pe scurt eventualele limite ale procesului de executare, în special eventualele norme legate de protecția debitorilor și termenele de prescripție sau de decădere care se aplică în sistemul juridic din țara dumneavoastră

În ceea ce privește recuperarea creanței de întreținere, în conformitate cu dispozițiile din codul de procedură civilă, art. 728, veniturile periodice ale debitorului pot fi urmărite numai până la 1/2 din venitul lunar net, pentru sumele datorate cu titlu de obligație de întreținere. Dacă sunt mai multe urmări asupra aceleiași sume, urmărirea nu poate depăși 1/2 din venitul lunar net, indiferent de natura creanțelor.

Când creditorul urmărește în același timp mai multe bunuri mobile sau imobile a căror valoare este vădit excesivă în raport cu creanța ce urmează a fi satisfăcută, instanța de executare poate să restrângă executarea la anumite bunuri (art. 701 din Codul de procedură civilă).

Executarea silită încetează, de exemplu, dacă s-a realizat integral obligația prevăzută în titlul executoriu și s-au achitat cheltuielile de executare; nu mai poate fi efectuată ori continuată din cauza lipsei de bunuri urmăribile ori a imposibilității de valorificare a unor astfel de bunuri; a fost anulată executarea (art. 702 din Codul de procedură civilă).

Dreptul de a obține executarea silită se prescrie în termen de 3 ani. Împotriva executării silită se poate face contestație la executare la instanța de executare. Până la soluționarea contestației la executare, instanța competentă poate suspenda executarea (art. 711 și urm. din Codul de procedură civilă).

Când se desființează titlul executoriu sau însăși executarea silită, cel interesat are dreptul la întoarcerea executării, prin restabilirea situației anterioare acesteia (art. 722 și urm. din Codul de procedură civilă).

12 Există un organism sau o autoritate care mă poate sprijini în încercarea de a obține indemnizația de întreținere?

Nu este cazul.

13 Este posibil ca anumite organizații (publice sau private) să facă plăți în parte sau în totalitate în locul debitorului obligației de întreținere?

Nu este cazul.

14 În cazul în care locuiesc în acest stat membru, iar debitorul își are reședința în altă țară:

14.1 Pot beneficia de asistența unei autorități sau a unei organizații private în acest stat membru?

Solicitantul poate transmite cererea de obținere a pensiei de întreținere, în baza Regulamentului (CE) nr. 4/2009, Convenției de la Haga din 2007 sau Convenției de la New York din 1956, prin intermediul Ministerului român al Justiției dacă debitorul locuiește într-un din statele membre ale UE, contractante la Convenția de la Haga din 2007 sau la Convenția de la New York din 1956.

14.2 În caz afirmativ, ce autoritate sau ce organizație privată poate fi contactată?

Ministerul român al Justiției,
str. Apolodor nr. 17, Sector 5, București, cod 050741,
Direcția Drept Internațional și Cooperare Judiciară,
fax +40372041079 sau +40372041084, email ddit@just.ro

15 În cazul în care locuiesc în altă țară, iar debitorul locuiește în acest stat membru:

15.1 Pot să adresez o cerere în mod direct unei astfel de autorități sau organizații private în acest stat membru?

Nu, solicitantul trebuie să se adreseze autorității centrale transmițătoare din statul acestuia desemnată în baza Regulamentului (CE) nr. 4/2009, Convenției de la Haga din 2007 sau Convenției de la New York din 1956.

Autoritatea centrală transmițătoare din statul debitorului se poate adresa ulterior autorității centrale primitoare române:

Ministerul român al Justiției, pentru cererile formulate în baza Regulamentului (CE) nr. 4/2009 și Convenției de la Haga din 2007, sau Baroul București pentru cererile formulate în baza Convenției de la New York din 1956.

Ulterior, cererea este depusă la instanța competentă.

Debitorul din străinătate se poate adresa direct, personal sau prin mandatar avocat, instanței române competente de la domiciliul pârâtului sau debitorului.

15.2 În caz afirmativ, cum pot contacta această autoritate sau această organizație privată și ce tip de asistență îmi poate fi acordată?

Solicitantul din străinătate se poate adresa direct, personal sau prin mandatar avocat, instanței române competente de la domiciliul pârâtului sau debitorului. Coordonatele instanței române competente se determină cu ajutorul portalului instanțelor de judecată <http://portal.just.ro/SitePages/acasa.aspx> în funcție de domiciliul pârâtului sau debitorului.

16 Aplică acest stat membru Protocolul de la Haga din 2007?

Da, conform art. 2612 din Cod civil român, legea aplicabilă obligației de întreținere se determină potrivit reglementărilor dreptului Uniunii Europene, și anume conform Protocolului de la Haga din 23 noiembrie 2007 privind legea aplicabilă obligațiilor de întreținere

17 În caz negativ, care este legea aplicabilă obligațiilor de întreținere în temeiul normelor sale de drept internațional privat? Care sunt normele de drept internațional privat aplicabile?

Nu este cazul.

18 Care sunt normele în materie de acces la justiție în cazurile transfrontaliere în interiorul UE, având în vedere structura capitolului V din Regulamentul privind obligațiile de întreținere?

În baza Legii nr. 36/2012 privind unele măsuri necesare pentru aplicarea unor regulamente și decizii ale Consiliului Uniunii Europene, precum și instrumente de drept internațional privat în domeniul obligațiilor de întreținere, după primirea cererilor de întreținere sau de măsuri specifice, Ministerul Justiției le trimite,

spre competentă soluționare, autorității sau instituției care deține datele cu caracter personal, baroului competent teritorial, Camerei Executorilor Judecătorești sau, după caz, instanței judecătorești competente.

Beneficiază de asistență judiciară gratuită, totală, pentru cererile formulate prin intermediul autorității centrale, în condițiile prevăzute la art. 46 din Regulament: creditorii obligațiilor de întreținere care nu au împlinit 18 ani sau aflați în continuarea studiilor, dar nu mai mult de 21 de ani; creditorii obligației de întreținere care sunt persoane vulnerabile.

Ministerul Justiției trimite direct la baroul competent teritorial, cererile primite din străinătate. Decanul baroului desemnează în regim de urgență, prin decizie, obligatoriu, din oficiu, un avocat. Avocatul desemnat solicită acordarea ajutorului public judiciar inclusiv sub forma plății onorariului executorului judecătoresc. Ulterior, după obținerea unui titlu executoriu, avocatul desemnat solicită instanței acordarea ajutorului public judiciar sub forma plății onorariului executorului judecătoresc. Avocatul depune cererea de executare silită, titlul executoriu și decizia decanului baroului, la executorul judecătoresc teritorial competent.

19 Care sunt măsurile adoptate de acest stat membru pentru asigurarea funcționării activităților menționate la articolul 51 din Regulamentul privind obligațiile de întreținere?

A fost adoptată *Legea nr. 36/2012 privind unele măsuri necesare pentru aplicarea unor regulamente și decizii ale Consiliului Uniunii Europene, precum și instrumente de drept internațional privat în domeniul obligațiilor de întreținere.*

Ministerul Justiției a fost desemnat autoritatea centrală română transmițătoare care transmite cererile prevăzute la art. 53 și 56 din Regulament. La primirea documentelor justificative necesare de la creditor sau debitor, Ministerul Justiției completează Partea A din cerere și poate asista creditorul sau debitorul să completeze Partea B din cerere.

Ministerul Justiției este autoritatea centrală solicitată, primitoare, desemnată să primească cererile de măsuri specifice și cererile de întreținere. După primirea cererilor, Ministerul Justiției le trimite, spre competentă soluționare, autorității sau instituției care deține datele cu caracter personal, baroului competent teritorial, Camerei Executorilor Judecătorești sau, după caz, instanței judecătorești competente

Ultima actualizare: 30/03/2016

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.